



## Tjänsteskrivelse

**Datum**

2024-02-23

**Vår referens**

Daniel Svartek

Stadsjurist

daniel.svartek@malmö.se

### **Remiss från Socialdepartementet - Utredningen om författningsberedskap inför framtida pandemier (SOU 2023:56)**

**STK-2023-1497**

#### **Sammanfattning**

Malmö stad har beretts möjlighet att komma med synpunkter på utredningen om författningsberedskap inför framtida pandemier (SOU 2023:56). I slutbetänkandet av utredningen föreslås författningsförändringar i smittskyddslagen (2004:168).

Utredningen föreslår en extraordinär åtgärd i form av flyttning för personer som bor i boendeformer som omfattas av socialtjänstlagen (SoL) samt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Utredningen har remitterats till funktionsstödsnämnden och hälsa-, vård- och omsorgsnämnden.

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden välkomnar författningsförändringsförslagen, men eftersöker ett mer utvecklat resonemang kring implementering och ansvar. Avseende smittbärrpenning vill nämnden framhålla att en övergripande utredning av socialförsäkringssystemet är välkommen, där vård- och omsorgspersonal ges goda förutsättningar att stanna hemma från arbete vid behov.

Funktionsstödsnämnden instämmer i utredningens lagförslag kring smittskyddsåtgärder, framför synpunkter rörande tillämpningen samt betonar vikten av samverkan. Nämnden anser att utredningen saknar ett utvecklat resonemang kring hur personal i kommuner kan påverkas och anser att det är avgörande att föreslagen vägledningen från Socialstyrelsen är tydlig och finns på plats i god tid före ikraftträdande av lagstiftning. Avseende smittbärrpenningen instämmer nämnden i utredningens bedömningar.

Stadskontoret har sammanställt ett förslag till yttrande och i detta framfört synpunkter på förslaget och föreslår att kommunstyrelsen yttrar sig i enlighet med förslaget.



## Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. Kommunstyrelsen godkänner förslag till yttrande och skickar yttrandet till Socialdepartementet.

## Beslutsunderlag

- Remiss från Socialdepartementet - Utredningen om författningsberedskap inför framtida pandemier (SOU 2023:56)
- Remissvar funktionsstödsnämnden
- Funktionsstödsnämnden beslut 240129 § 2
- Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden beslut 240131 § 12
- Remissvar hälsa-, vård- och omsorgsnämnden
- Förslag till yttrande KSAU 240226 Remiss från socialdepartementet - Utredningen om författningsberedskap inför framtida pandemier (SOU 2023:56)
- G-Tjänsteskrivelse KSAU 240226 Remiss från Socialdepartementet - Utredningen om författningsberedskap inför framtida pandemier (SOU 2023:56)

## Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2024-02-26

Kommunstyrelsen 2024-03-06

## Beslutet skickas till

Socialdepartementet

Funktionsstödsnämnden

Hälsa-, vård och omsorgsnämnden

Stadskontorets handläggare

## Ärendet

Utredningen föreslår att det införs en ny extraordinär smittskyddsåtgärd i smittskyddslagen. Bestämmelsen ska göra det möjligt att utan samtycke flytta en person som bor i vissa boendeformer enligt SoL eller LSS, som kan antas vara smittad av en samhällsfarlig sjukdom och som genom sitt beteende riskerar att smitta andra boende, från sin ordinarie bostad till en annan motsvarande bostad.

Enligt förslaget är det smittskyddsläkaren som fattar beslut om flyttning efter anmälan från kommunen. Liksom andra beslut enligt smittskyddslagen ska beslutet gälla omedelbart. Ett beslut om flyttning som extraordinär smittskyddsåtgärd bör dock av rättssäkerhetsskäl inte gälla längre än tre veckor. Eftersom det är möjligt att risken för smittspridning kvarstår efter tre veckor bör det införas en möjlighet för



smittskyddsläkaren att förlänga ett pågående beslut. Utredningen föreslår även att Socialstyrelsen får i uppdrag att ta fram en vägledning för den föreslagna extraordinära smittskyddsåtgärden. Det blir ett ansvar för varje kommun att besluta om rutiner och principer för i vilka lägen en anmälan till smittskyddsläkaren ska göras.

Utredningen förtydligar att en åtgärd utan samtycke inte får genomföras för att kompensera för personalbrist, bristande anpassning av lokaler, brist i efterlevnad av hygienrutiner eller liknande. En förutsättning för att flyttning som smittskyddsåtgärd ska vara effektiv, är att det finns praktiska möjligheter att placera den berörda personen åtskild från andra boende som inte är smittade. Det innebär att det måste finnas såväl lokaler som personal för att tillhandahålla vård och omsorg för den som flyttas. Utredningen föreslår dock inte att kommunerna ska ha skyldighet att hålla lokaler i beredskap inför ett framtida utbrott eller en pandemi av samhällsfarlig sjukdom.

Utredningen är tydlig med att ett beslut om flyttning utan samtycke är en mycket ingripande åtgärd för den enskilde som det riktas till. Olika intressen måste dock vägas mot varandra. Smittskyddsåtgärders främsta syfte är att skydda den som inte är smittad. Därför måste även sådana personers intressen beaktas vid avvägningen av lämpligheten av tvångsanvändning. Inom de aktuella boendeformerna vistas i stor utsträckning personer som är särskilt sårbara för infektionssjukdomar. Vidare kan de på grund av olika former av nedsatt kognitiv och fysisk förmåga ha svårt att själva vidta åtgärder för att skydda sig från smitta.

Utredningen betonar att behovet av att utnyttja en ny lagmöjlighet om flyttning i praktiken kommer att variera mellan olika boendeformer, liksom förutsättningarna att alls utnyttja möjligheten. Det innebär att förslaget även omfattar barn och unga inom särskilda boenden.

Utredningen har remitterats till funktionsstödsnämnden och hälsa-, vård- och omsorgsnämnden, som inkommit med synpunkter på förslaget.

Funktionsstödsnämnden och hälsa-, vård- och omsorgsnämnden ställer sig positiva till förslaget och ser samhällsnyttan med möjligheten till flyttning av patienter som kan antas vara smittade av samhällsfarlig sjukdom. Nämnderna framhåller dock ett antal punkter avseende konceptet flyttning, Socialstyrelsens vägledning, ansvarsfördelning och genomförande för vidare utredning och lyfter erfarenheter av smittbärrpenning inför kommande utredning. Nämnderna anser även att det behövs en långsiktig och varaktig resursförstärkning till kommunerna för att komma till rätta med bland annat nuvarande kompetensförsörjningsproblem.

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden framhåller att inom nämndens verksamheter finns patienter med kognitionssvikt som sannolikt kan omfattas av den grupp där flyttning



kan bli aktuellt. Nämnden tillhandahöll kohortvård under Covid-19 pandemin för smittade dit brukare vid behov transporterades för att inte vara en smittorisk för andra boende och poängterar att dessa flyttningar inte har medfört några tvångsinsatser utan kunnat genomföras med samtycke vid de aktuella tillfällena. Nämnden menar att detta kan vara en indikation på att tvångsåtgärden som föreslås sannolikt inte kommer att bli vanligt förekommande, även vid eventuella framtida pandemier.

Såväl hälsa- vård- och omsorgsnämnden som funktionsstödsnämnden välkomnar en övergripande vägledning som stöd i arbetet med att skapa egna rutiner, liksom att en del i vägledningen ska vara rekommendationer kring metoder för att undvika tvång och betonar att det är mycket viktigt att vägledningen blir tydlig, begriplig och praktiskt användbar för alla berörda. Nämnderna understryker att det är mycket viktigt att vägledningen är på plats i god tid före lagen träder i kraft, så att kommunerna kan påbörja arbetet med lokala rutiner innan de förväntas kunna implementera lagkraven. Omsorgsteamet runt brukaren tillsammans med kommunal HSL-personal blir nyckelpersoner i flyttningsprocessen och vägledningen behöver utveckla vad det kan innebära för kommunens anställda att bidra till en tvångsåtgärd avseende brukare som personalen möter varje dag i sitt yrke.

Nämnderna anser att det finns vissa oklarheter i implementeringen av lagförslaget och att det kompetensunderskott som uppstår på den ordinarie arbetsplatsen när personalen deltar i tvångsåtgärder och följer med till det tillfälliga boendet bör utredas vidare och Funktionsstödsnämnden befarar att det kan leda till problem att tillgodose kvaliteten i den verksamhet varifrån personen flyttas.

Funktionsstödsnämnden understryker vikten av att hälso- och sjukvårdspersonalen i samband med sin bedömning samverkar med övriga i teamet som arbetar med brukaren/patienten, i syfte att inhämta all tillgänglig kunskap om personens resurser, förmågor och behov liksom strategier för kommunikation och delaktighet. Nämnden framhåller att det är mycket viktigt att kommunen klargör vilken hälso- och sjukvårdsbefattning som slutligt ansvarar för kommunens bedömning och anmälan, för att undvika intern förvirring, oenighet eller godtycke samt för tydlighet gentemot regionens smittskydds-enhet.

Nämnden anser att utredningen saknar ett utvecklat resonemang kring hur lagstiftningen kan komma att påverka kommunernas personal, både i det praktiska arbetet och känslomässigt och att utredningen inte tillräckligt resonerar kring behovet av fungerande kommunikation med brukaren/patienten.

Avslutningsvis anser nämnderna att det är positivt att vård- och omsorgspersonal kompenseras vid sjukdomsfall i familj med smittbärarpenning.



Stadskontoret delar nämndernas synpunkter och instämmer i utredningens bedömning att de arbetsätt som används redan idag för att arbeta förbyggande och skyddande generellt sett är tillräckliga. Bedömningen är att endast ett fåtal personer skulle ha övervägts för flyttning enligt smittskyddslagen, om möjligheten hade funnits under covid-19-pandemin. Precis som utredningen beskriver handlar det om att ge kommunen möjlighet att skydda andra boende. En ny pandemi kan innebära andra förutsättningar och smittvägar som kommer att kräva nya arbetsätt och än större behov av att arbeta med metoder som överensstämmer med kohortvård. Att göra sådana arbetsätt rättsligt möjliga är positivt. Stadskontoret anser dock att isolering i egen bostad inom SoL och LSS oftast är att föredra framför flyttning och att den möjligheten borde ha utretts ytterligare. Att utan samtycke flytta personer är en avsevärd inskränkning av personens frihet. För personer med begränsad kognitiv förmåga riskerar en sådan åtgärd att skapa stark oro eller förvirring. Samtidigt innebär förslaget en viktig möjlighet att skydda andra enskilda boende från att smittas av en samhällsfarlig sjukdom. Det är viktigt att både ansökan och beslut om flyttning enligt denna lag endast genomförs i yttersta nödfall när åtgärder med frivillighet och samtycke som grund inte är möjliga.

### **Ansvariga**

Jonas Rosenkvist Avdelningschef  
Magdalena Bondeson Sektionschef  
Andreas Norbrant Stadsdirektör